

Olga Walló

[Divná ženská za mořem]

**JAK
NEBÝT
V NEW
YORKU**

OLYMPIA

Olga Walló

**JAK
NEBÝT
V NEW
YORKU**

OLYMPIA
PRAHA

Text © Olga Walló, 2010

První vydání © Nakladatelství Olympia, a. s., 2010

ISBN 978-80-7376-191-2

Vždycky mě zajímali mlčenliví lidé, těch si doopravdy vážím. Lidé totiž obyčejně strašně žvaní. Všechno na sebe povědí, ani o tom nevědí. Já to vím, protože taky hodně žvaním, v hlavě mi pořád jede takový proud řeči, nedá se to moc ovládat, je to jako vodopád. Doktoři tomu neříkají tak hezky, nazývají to *slovní průjem*. Tedy samozřejmě u těch u chudáků, kteří to, co jim teče hlavou, pouštějí ven ústy. Nahlas. No – a teď si to představte. I s čichovými vjemy, ano?

Když jsem byla malá, strašně jsem se styděla. Nevím, jak to začalo, prostě to tak bylo. Když se mě někdo na něco zeptal – děti se obvykle ptají docela divně, třeba: „Máš ráda babičku? A koho máš radši, maminku, nebo tatínka? A bratříčka, bratříčka máš taky ráda?“ – příšerně jsem rudla a tiskla k sobě rty. Bála jsem se. Jen je otevřu, a vyletí z nich nějaká úplná pitomina, kterých mám plnou hlavu. Jak bratříčka škrtnu a potápím ho pod vodu. A maminka se na mě usmívá a říká: „Vidíš, to je dobře, už nekřičí.“

Tak jsem radši moc nemluvila. Totiž mluvila, ale ne úplně vždycky, nemohla jsem si poručit, někdy to nešlo. Stála jsem a rudla, nohy a ruce těžké, hlavu divně nezvladatelně prázdnou. Svázané motovidlo, to jsem byla. Což byla potíž

ve škole. Když jsem byla vyvolaná, mlčela jsem jak zařezaná, i když bych třeba možná někdy odpověď i znala. Ale často jsem ji neznala. Většinou. Dávat jednoznačné odpovědi je podle mého moc těžké, skoro nemožné. Vždycky je tam nějaké ale.

Takže jsem byla odjakživa pokládána za pitomou a učitelé mi sázeli kouli za kouli.

To jen, abyste věděli, že nejsem žádné lumen.

I Volá, volá Gladiola

Začalo to na Letné. Ne, začalo to telefonem, zazvonil a já ho hned zvedla. Jsem asistentka režie a hbitě zvedat telefony je výrazná část mé kvalifikace. Jsem dobrá asistentka, jsem na to pyšná a mobil si беру i do vany. Má tam svůj věšáček a nepromokavé pouzdro. Tak po něm sáhnu napěněnou rukou a v něm sugestivně přeđe alt z drsného plyše:

„Že neuhádneš, kdo ti volá!“

„M,“ řekla jsem, protože to říkám od mala na všechno. Je to taková moje výrobní značka.

„Tak jsi to ty, jsi pořád stejná!“ řekl alt.

„M,“ řekla jsem já.

„Tak řekni, kdo ti volá!“

„M?“ řekla jsem a zasmála se.

„Volá, volá Gladiola!“

„M!“

„A že nevíš odkud?“

„M?“

„No z domova ne, u nás v Americe jsou teď dvě ráno! Ale já volám z Prahy, já jsem teď v Praze, víš?“

Neviděly jsme se říci let, ale poznaly jsme se hned, byly jsme to přece pořád my. Na sobě to člověk roky nevidí. Zrcadlu já v podstatě nevěřím, i když se ho někdy leknu.

Takhle jetá, bledá a špatně poskládaná že bych byla? To je přece jen špatným osvětlením a nevyspáním, to přece nemám pořád?

No, mám, ale to je fuk. Gladiola přijela z New Yorku, je tu prý jen na skok, má stále svůj sestřih a bílý kožíšek a pod ním růžovou mikinu.

„To je báječné, že se můžeme projít!“ prohlásila a měla malinko akcent, ale rychle ho ztrácela, když jsme ostrým krokem měřily stezičky na Letné. A bylo to zas jako vzdyc-ky, jako za školních let. Gladiola pořád mluvila, mluvila tak naléhavě a překotně, až si sama skákala do řeči. Gladiola je báječná a já ji mám ráda, protože jí nikdy nepadlo, že bych s ní mohla nesouhlasit.

V podstatě mi sdělovala, že je všechno v pořádku, že už je to dobré, že už je za vodou, protože dnes je už mnohem moudřejší.

Na to se mi říkalo: „M!“ docela snadno. Není to moc původní myšlenka. Od té doby, co se začínám dívat do zrcadla jen opatrně a s nedůvěrou, jsem si také ochotna každý rok říkat, že jsem přece moudřejší než loni.

Kdyby to byla pravda..., jéje.

Jenže Gladiola něco povídá a já ji neposlouchám, a to asi dělám chybu velikosti menší hydroelektrárny. Zásadní a pro mě úplně normální, protože tuhle chybu dělám od mala. Ale s Gladiolou můžu, zná mě přece od první třídy, a nikdy jí to nevadilo, protože ze mě nikdy nepáčila odpovědi.

Kdyby si z ní kdysi býval vzal příklad náš matikář, taky jsme třeba mohli být kamarádi. Já s lidmi většinou docela vyjdu. Ale on ne, on rudnul a brunátněl, jen mě zblejsknul z dálky na chodbě, a když mě vyvolal, byl úplný zázrak,

že to přežil. A já taky, jak jsem se bála, že ho klepne. Malá mozková příhoda – panebože, takový statný mladý chlap. Nevratné změny – malé děti má – a byla by to moje vina. Chtěl na mě třeba, abych mu řekla, jak se vypočítá plocha koule! Určitě se nějak vypočítá, takový vzorec to je, docela ho vidím, vyjímal by se dobře jako vyšívaný vzoreček na kapesníku, jako monogram.

Já bych mu ho i řekla, jenomže jen já sama vím, jak mi utíkají myšlenky, a to se u tabule říct nedá. Ale jeho je mi líto, on křičí. Prý ví, že nejsem hloupá, že trucuju! Ale on si se mnou poradí!

Ráda bych – dobrá, budu myslet na kouli. Už vidím kouli. Jak na ni? Koule je přece takový maxi-mnohostěn, ne? Jako donekonečna zmnožená detailní fotografie mušího oka? A kdybych sečetla plochy všech těch plošek..., ale to by musel být nekonečný součet, protože kdyby se jen blížil nekonečnu, byla to odpověď přibližná, ale on – matikář Stehlík František – si žádá úplně určitý vzorec!

Teď už rudneme a zajíkáme se dva. Jemu teče z koutku úst slina, mně zpod víčka slza. Situace nemá řešení.

„Sedni si.“

Další koule.

Tak jsem si zase ulítla. Jenže to už bylo dávno, kdysi, v roce cihla. Ale já jsem pořád stejná, z pitomosti se nevyroste jako z dětských triček!

Jenom už umím ulítávat bez průšvihu. Jsme na Letné a je to velebné, listí ještě neopadalo a už ho kráší jinovatka, a Gladiola zrovna prohlašuje, že už ví o životě úplně všechno!

„Úplně všechno! Já jsem prostě prohlédla, víš?“ – a nenapodobitelně bez přechodu osloví mimojdoucí paní: „Jak se jmenuje ten váš kouzelný pejsek?“

„Pipin Krátký,“ odvětil nevzrušeně tělnatá paní doprovázená zrzavým krysaříkem.

„Vy jste ale šťastná! Já vím, co říkám, protože my máme u nás pejsků moč, moč, moč,“ – což vyrážela mlaskavě a utápěla slova v krátké psí srsti, když císařova jmenovce v pokleku líbala na krysí hřbítek a za nervózní ouška.

„Pojď, Pipínku,“ řekla paní malinko spěšně a vytáhla psíka za vodítko z přívalů náklonnosti.

Gladiola přede mnou náhle klečela v stříbrně zrznoucí trávě sama a hleděla roztrpčeně.

„Vy jste tady v Praze hrozně divný a nepřátelský lidi. To já u nás každého oslovím, protože vím, že bude rád! Já vím, že šířím dobro, a dělám to ráda! Já jsem prostě našla cestu, jak můžu dávat lidem, co vím a umím!“

„M,“ řekla jsem. Já zas umím držet zobák. A je to – mezi námi – nejjednodušší a nejneškodnější způsob zábavy.

Gladiola pořád mluví. Musím přece dávat pozor. Nějaká jména se sypou, to mluví o dětech?

„A když měl Brunclíček škrkavky, tak se strašně styděl, jak ho to svědilo, a já jsem nechtěla, aby se drbal, a čekali jsme, až to zabere a já jsem u něho spala v tom jeho pelíšku sladkým – oni mají takový svoje domečky, víš?“

Ani nemusím říkat „M“.

„Celej ten dům je v horách a vůbec to není obyčejnej dům, ale Vítek je tam sám! Protože já tam s ním nebudu, to po mně nemůže nikdo chtít! To on už pochopil, že já mám svou práci, já bych se zbláznila, já bych tam umřela, já mám svoje poslání!“

Jasně, jak by ne. Nosík se jí tak jako zašpičatil, a to jsem věděla, že pro ni tady přestává sranda.

Sranda, pomyslela jsem si. Gladiola v nejvyšší míře zvládá technický trik, který jinak dává hercům pořádně zabrat, totiž změnu tónu bez pauzy. Říká se tomu v režijní hantýrce *o něčem jiném, ale hned* anebo *skok na místě*.

„To jsem ráda, že jsi zvedla telefon,“ prohlásila ona bez přechodu. „Ty k nám musíš přijet a musíš tam bejt s ním a musíš... – Víš, někdo ho musí poslouchat a musí ho brát vážně.“

On bude rád, on toho moc dokázal a chce, aby o tom taky někdo věděl.“

„M,“ řekla jsem.

„Tak platí,“ řekla Gladiola, „já věděla, že to pochopíš. Bude se ti tam líbit a on bude šťastný.“

To mluví o svém manželovi? Vlastně proč ne, my, co jsme divní, máloco pokládáme za divné.

III Jak přežít cestu

A teď sedím v letadle a letím do New Yorku, což jsem nikdy vlastně nechtěla. Nevím, co tam budu dělat, totiž, nějaké plány mám, ale je to všechno na vodě.

„Samá voda,“ to mě napadlo, když jsem se poprvé podívala na plán, který mám teď rozložený na kolenou. Samé mysy, rozeklané kosy, ostrůvky, zálivy, mokřiny a močály. A taky pláže. To je dobře, já ráda plavu a po lodičkách všeho druhu se můžu utlouct.

Manhattan na mém plánu vypadá jako na modrém podkladu špatně přišitá úzká záplata z kostkované látky. Je celý pokrytý pravidelnými bloky ulic, jen na té jižní špičce, nejbliže k oceánu, se ulice nějak zužují a drobátko kroutí. Tam dole přistávali první osadníci, když vystoupili na břeh, kolena se jim asi podlamovala a zem se jakoby vlnila, byli moc dlouho na moři. Tohle si představit umím, já byla v Jugošce jenom týden na jachtě, a pak se mi to dělo taky.

A byli asi pořádně vydřeni, kde to jsou, a taky docela rádi, že jsou vůbec někde. Byli to Holanďané, obchodníci, od indiánů kupovali kožešiny a bylo to v časech Shakespearových.

Hudson byl ovšem Angličan a narodil se jen pár let po něm. Ten chlápek věřil, že řeka, která se tu vlévá do oceánu a co se po něm dnes jmenuje Hudson, není řeka, ale průliv. A když po něm pojede pořád dál a hloub, dopluje z oceá-

nu do oceánu, z Atlantiku do Pacifiku. To se mu tak docela povést nemohlo, ale on to nemohl vědět. Myšlenkou toho průlivu byl úplně posedlý, Ameriku vnímal jen jako takovou nedůležitou překážku na cestě do Číny. Zkoušel to, kde se dalo, vlezl do každé zátoky, na jih, na sever, stačí se podívat na mapu, jak je to pobřeží příšerně členité, každá zátoka znamenala naději, no, ten se tedy nenudil. Vždycky mi připomínal čmeláka, který usilovně naráží na okenní tabuli.

A skončil špatně. Když to nešlo tady, chtěl proplout severozápadní cestou, tam nahoře okolo Kanady, prosmyknout se mořem kolem pólu. Já ho úplně vidím, jak stojí na můstku té příšerně malé lodi, toho škuneru – nebo to byla briga? – zatíná pěsti (v pořádných kožešinových palčácích, doufám) a poroučí větru dešti. Muselo to být k vzteku, tak krásně by se mu plulo, bylo by to kousek, jen nebýt těch nesmyslných ledových ker! Co se tyčí všude jak westminster-ské katedrály! A na lodě fungují jako louskáčky na ořechy!

Kdyby si to jen myslel a byl zticha, ještě by to šlo. Ale on to říkal nahlas, a trval na tom, a tak ho měli za blázna. A měli pravdu. Nebyli to žádné fňukny, vydrželi s ním dost. Rok se jejich loď motala v té veliké zátoce, plné prudkých a nevyzpytatelně se stáčejších proudů, která se nyní jmenuje Hudson Bay. Nakonec museli přezimovat v ledu, taktak vyvázli živí, a on se do toho na jaře hrnul znovu! Až byl led všude kolem a ti, co jeli s ním, věděli, že musí otočit zpátky a mazat domů, jinak umřou. Ta loď byla malá, jmenovala se Discovery, jich bylo dohromady třiadvacet, hádali se, podezírali a prali. Ponnorková nemoc. Hudson jim už nedokázal poručit.

Když stál na svém, že on do Číny dopluje, vysadili ho do malé šalupy, a prý, kdo se s ním chce plavit dál, prosím! Přidalo se jich pár, byl mezi nimi i jeho dvanáctiletý syn.

To chápu, šel s tátou. Neměl z toho rozum, a i kdyby měl, neměl volbu. Kdyby byl tak rozumný a přežil, jak by si mohl odpustit, že ho tam nechal?

Ale ti druzí? Měli ho také tak rádi? Nebo prostě nebyli dost pružní na to, aby dokázali nebýt loajální? To byla situace!

To je právě to, situace je najednou tady, pleskne před vás jako kravinec, a k ní se jako mouchy slétají otázky. Takže, co je víc? Čest nebo kejhák?

Zbytek posádky se s lodí vrátil domů..., a nebyl potrestán..., i když šlo o očividnou vzpouru. Mužstvo vypovídalo jednotně a... A pánové z Admirality tiše uznali... Život je složitý.

Já si takhle žvaním často, povídám si příběhy, až zapomínám na okolní svět. Mně to pomáhá, abych se nebála. Já mám totiž taky, aby těch divnůstek nebylo málo, drobátko klaustrofobii, to je takové to, co vám pěkně sevře bránici, když vás někde zavřou, a vy máte pocit, že nemůžete ven. Pak se vám rozbuší srdce a ta panika, ta pálí v hlavě a bolí a člověk z toho úplně zblbne..., když si to připustí, samozřejmě. Hrozí to například ve výtahu, v obchodním domě, v socialismu...

Já si to ovšem tak moc připouštět nemůžu. V socialismu jsem vyrostla a moc let jsem pracovala v jen malinko přestavěných leteckých krytech. Žádná neuróza se vyléčit nedá, ale dá se s ní naučit žít. No, a já jsem takový případ pacienta, kterému se to dost povedlo. Jsem na sebe docela hrdá, a taky jsem si k smíchu, jak se ráda dávám za příklad sama sobě. Ale to klidně můžu, protože to sice říkám, ale ne nehlas. Já toho nahlas obyčejně moc neříkám; obecně

vzato je to výhoda, ale k tomu třeba ještě dojdeme. Teď nesmím myslet na sebe, ani mluvit o sobě, protože mám strach. A já ten strach musím zamluvit, víte? Jako by ten strach byl voda a máčel mi košili, a ty řeči byly rozpálená žehlička..., z košile se kouří...

Protože teď sedím v plechovém pouzdře na doutníky dobrých deset vertikálních kilometrů nad oceánem, je nás tu napěchováno přes dvě stě malinkých oslintaných čvaňháčků, jsme zaklíněni v sedačkách, až se mimoděk dotýkáme lokty.

Tak je jasné, že potřebuju hodně příběhů. A ti druzí asi taky, nebudou na tom o nic líp, říkejte si, co chcete, takhle lítat je proti přírodě, je to ušatá ryba! Proto se nám tu tolik starají o rozptýlení, jako v té povídce, kde James Thurber radí: „Zabavte mysl ryby něčím jiným, uši zmizí.“

Tak nás trochu krmí a dávají nám pít a rozdávají nám sluchátka, abychom si pouštěli hudbu nebo filmy, zkrátka, abychom si hráli a nezlobili. Ti šťastní spí, kdo to ještě umí, ten si čte, a já pro změnu soustředěně zírám na svůj plán New Yorku.

Město je docela přehledné, stačí si zapamatovat tak málo, že to klidně můžu zvládnout i já.

Čtvrtí je pět – Bronx, Brooklyn, Manhattan, Queens a Staten Island. Manhattan a Staten Island jsou ostrovy, Brooklyn a Queens leží taky na ostrově, na Long Islandu, mají vodu ze všech stran. Na opravdové pevnině je jenom Bronx. Každá čtvrt' má vlastní číslování ulic.

Srdcem města je Manhattan.

Za řekou Hudson leží, z Manhattanu na dostřel pistole, New Jersey, ale to do New Yorku nepatří, i když na plánu vypadá dočista stejně. Jediná ulice, která se chová

normálně a vine se jako lidmi vyšlapaná cesta, je Broadway. Central Park je velký zelený obdélník v horní polovině Manhattanu. Jsou v něm modrá jezírka roztodivných tvarů, a spousta cestiček, které se kroutí přímo podezřele. Všechno ostatní je neochvějně pravoúhlé.

Průseky v blocích budov směřující od jihu k severu se jmenují avenue.

Ty, co je křižují od východu k západu (nebo naopak) jsou streets – ulice.

Avenue jsou číslované od východu k západu, od úzké East River k širokému Hudsonu, ale nedůsledně. Kompromisně demokraticky, aneb aby se racionální vlk Nového světa nažral a nostalgická evropská koza byla celá a pásla se v příležitostném zelí, řekla bych. Máme tu První, Druhou, Třetí Avenue – ale tam, kde by měla být čtvrtá, jsou hned tři, a pojmenované, Lexington, Park a Madison Avenue. Pak přijde slavná a profláknutá Pátá, šestá je Avenue of Americas, Sedmá, Osmá a Devátá připomenou původní ideu, desáté a jedenácté už zase nestačí prosté a výrazné číslo, jen uběhnou kus k severu, už si opatří jména! Poslední z těch čtrnácti je Dvanáctá... – TAK DOST!

Ulice mají, tuším, taky pár výjimek, tam dole ve starém městě, třeba Wall Street. Hledám ji, kde je, tady – a hele, William Street a Ann Street a Pearl Street a dlouhá Water Street! No teda, takové historické relikty! Ale výše na sever už se ulice chovají uspokojivě způsobně, označují je čísla a ta poklidně stoupají směrem od oceánu do vnitrozemí.

Vida, to mi to jde! A vůbec to není nuda, totiž možná je, ale já si to nesmím připustit. Spíš si představuji, že jsem

taková mašinka, speciálně zařízená na to, aby si prohlížela podobná lejstra, obtiskovala si je do hlavy a sestavovala z nich budoucí itineráře. Já v tom mám cvik. Třeba pracuji na principu příštích biotechnologií – jsem scanner v podobě šneka, k drobným detailům zálibně blížím jedno oko opatřené lupou, zatímco druhé se elegantně sune výše, klopí se a snímá záběr v co možná nejširším úhlu, jakoby z ptačí perspektivy... Pod vápenitou klenbou domečku tajím titěrné čipy, a ty pak souřadnice jednotlivých snímků horlivě přepočítávají, data do sebe zapadají s neslyšnými povzdechy uspokojení.

Tohle je totiž moje práce, takhle nějak ze sebe soukám natáčecí plány. Někdy se až divím, že za sebou nenechávají slizkou stopu, nejsou přirozeně tak exaktní, jako plány měst. Neříkala jsem vám ještě, že se žívím jako asistentka režie? V televizi, veřejnoprávní, v té, co tehdy, když jsem tam nastoupila, byla jediná. Stačilo říct „televize“ a nikdo se neptal „a která?“. Jenže plány natáčení jsou vždycky a pořád stejná sázka do lutrie, je v nich pokaždé moc neznámých a rosolovitě proměnných veličin. Počasí, dopravní ruch, peníze, jasně, a lidé, s těmi je největší potíž. Zato ta radost, když to všechno klapne!

V deváté třídě mě ze školy poslali na nějaká vyšetření, dávali mi tam takové barevné obrázky a snímali mi přitom tlak a elektropotenciály na kůži a tak. Naším pak pověděli, ať se o mne nebojí, že prý nejsem pitomá, jenom neurotická, ale zřejmě mám představivost. Napsali mi takový lékařský posudek, kupodivu to pomohlo, i když učitelskému sboru asi pučely pod lopatkami andělské perutě. Matikář Stehlík to přestal brát silově, a ulevilo se mu, a mě taky.

Měli pro mě takzvané pochopení. Dokonce mě vzali na střední školu a naši byli rádi. S odřenyma ušima jsem dokodrcala k maturitě.

Ale do televize jsem se dostala přes postel, to říkám hned a rovnou. Okolo maturity jsem se zabouchla do jednoho týpka, jemu jsem pitomá nepřipadala, jenom divná, a to ho bavilo. Byl to takový zrzavý nehezký kluk a vozil v televizi krabice. Tehdy se vysílalo z filmových kotoučů. Jeden dvouhodinový pořad měl dvanáct dílů, dvanáct objemných plechových krabic, které bylo třeba na rudlu včas přepravit z místa na místo a žádnou cestou neztratit. To byla odpovědnost a taky způsob, jak se dostat do televize, *vstoupit do pracovního poměru*, i když byl stopstav na všechny profese krom manuálních pracovníků, přijímat se směly jen dělnické kádry. Kdo však už byl jednou ve stavu, mohl být později převeden i na jinou práci, že?

On tehdy četl Vojnu a mír a ukázal mi tu pasáž, jak Andrej Bolkonskij nastoupí k vojsku. Protože není trouba, úplně napřed pochopí, že distinkce na límci znamenají málo, že skutečná moc je distribuována jinak.

„Tomu se říká věčná pravda, to Tolstoj napsal přesně!“ zářil ten zrzavý kluk, a já jsem mu na to řekla: „M!“

Ale sobě jsem si říkala úplně nahlas, že je prostě chytrý, a já ho doopravdy strašně moc miluju.

A nade mnou teď stojí letuška a třese mnou. To asi říkala ona něco mně, a já neslyšela. Když dávám pozor, tak se mi to nestane, ale teď jsem právě moc dávala pozor na to, abych nedávala pozor, rozumíte? A docela úspěšně, řekla bych.

Já se totiž hledím pochválit za všech okolností. Chvála, ta je moc důležitá, to mi kdysi vysvětlil ten můj zrzavý kluk.

„Musím se pochválit sám, protože nikdo jiný mě tak pěkně pochválit nedovede,“ říkal.

A copak mi říká ta letuška?

Aha, přistáváme a mám se připoutat. Hele, to to uteklo. Ještě chvíli, a už pořádkem do rukávu. Já to vím, protože už jsem letěla do Řecka a do Tunisu a taky do Amsterdamu. Některá letiště jsou větší a některá menší, ale všechna jsou stejná. Teď ještě to přistání.

Letadlo dlouho krouží nad světýlky, než konečně dosedne, a já mohu úlevně polknout. Letěli jsme malinko – o takových šest hodin – déle, než se létá do Řecka a do Tunisu, ale letěli jsme na západ, takže si teď musíme posunout hodinky o šest hodin dozadu. A venku bude asi hic, 98°? Tolik?

Neboj, neuvaříš se, to je stupňů Fahrenheita a ne Celsia. Ale stejně to bude moc! Protože Fahrenheit na Celsia se přepočítává takhle: $C = (F - 32) : 1,8$, tudíž venku je... 33,3333 °C, to je taky hodně. A jak všichni vstávají a berou si tašky a už jako jdou – ale nemají kam, letadlo je ještě zavřené, jenom je v něm mnohem méně místa než předtím, to je ta nejhorší chvíle, takže...

Takže se drž, dívenko milá, jako se Američané drží Fahrenheita, i když zbytek světa počítá teplotu ve stupních Celsia. Nedávno bodoval ještě Réaumur, ale dnes už mu teploměry vesměs daly vale...

Tohle já náhodou vím, protože jsem u nás v televizi byla nasazená na takový cyklus přírodopisných filmů, jak je jich pořád plný druhý program. Dělali jsme k tomu české znění a překladatel byl malinko lempl, protože si tyhle kluky pletl a vyšly mu z toho koniny, jako že tělesná teplota tenkozobců opačných je 105,8°. Herci se smáli a pan režisér

ryčel, co mu to dali za text, jestli ten žhavý tenkozobec ne-
vletěl paní dramaturgyni za výstřih a nepřípekl jí mozek.
Zkrátka, všimli jsme si toho všichni až na place, a teď bylo
na mně, abych hopsa hejsa předevcírem zjistila, jak to má
být správně. Od toho totiž asistentka je! Já jsem někdy ja-
ko detektiv! A přiznám se, že to docela miluju, dozvím se
takhle slušnou fůru věcí.

Byli tři, jeden v Gdaňsku, jeden v Uppsale a jeden ve
Francii, všichni dělali to samé, a každý trošku jinak, první
teploměr sestavil Fahrenheit roku 1724 a nikdo neví, jak!
Réaumur se se svým teploměrem vytrasil roku 1730, Celsi-
us brzy na to předložil vlastní verzi: za nultý bod vzal tep-
lotu, v níž se voda vaří, takže při 100° mu voda zmrzla.

A já se taky trošku vařím, zástup pasažérů se malinko
pohnul, zhoustl a zamrzl...

Už je to dobré, už jen chvilku, chvíličku, ještě tam brou-
ček nechal nožičku, jak mi to povídal pan doktor, když mi
poprvé vrtal zoubek, a já si to od té doby říkám, když mi
něco není úplně po srsti.

Vždyť už je to dobré, už jsme tady, už si nemusím nutka-
vě opakovat: „Letím proti času“, a unikat představě, jak je
ta země kulatá a jak je to velké letadlo úplně malinké a opi-
suje oblouk v řídké modré atmosféře, jak asi vypadá jeho
dráha z vesmíru a jestli jsou třeba letadla vidět z družic?
Letadel pořád přibývá a brzy jich bude tolik jako v moři
ryb, protože ryb zase hodně rychle ubývá, ty křivky se zá-
hy protnou.

„Vzduch je naše moře“ – to jsem četla v nějakém starém
časopisu a přišlo mi to k smíchu. Když si naši vlastenečtí
dědečkové rozbili Rakousko, teprve jim asi došlo, že přišli
o moře a zůstali na suchu.

Mimochodem, Celsius se proslavil tím, že cestoval na sever a ve sněhu a ledovém vichru měřením potvrdil Newtonovu hypotézu, že země je na pólech drobátko placatá. Takže to není koule.

A z toho, co žvaním teď, poznáte úplně nejlíp, jaký jsem já srab.

„No vidíš, a jsi tu, to je prima, když tady vysypali z letadla nás, tak na nás nečekal nikdo,“ prohlásila Gladiola. Ale ona mě tu čeká a vypadá jako vždycky, štíhlá a hezká, chla-
pecká a jen maličko postárlá, na růžové mikině má vyšitou
velkou bleděmodrou myšičku, a ta ukusuje z veliké jahody.
Jahoda je jahodově červená.

Gladiola mě zná, na nic se nevyptává. Stačí se usmívat
a dělat „M!“. „M!“ se hodí ke všemu, je to moje logo.

Je rozpálená noc a auto se hrne jakýmsi betonovými
koridory, pak přes most a podél vody.

„Já jsem se stěhovala, nesmíš se zlobit, ještě je všechno
v bednách, snad se nějak srovnáme. Koukej, tohle je Har-
lem, úplná hrůza.“

Koukám. Ošklivé cihlové domy. Všechny filmy, všechny
knížky, všechno, co jsem kdy o tomhle městě slyšela, mě
připravovalo na to, že Harlem je hrůza. Nic zvlášť hrozného
nevidím, bylo by ovšem hrozné, kdybych v prvních mi-
nutách při letném průjezdu Harlemem vykoukla z okénka
auta a hned něco hrozného uviděla.

„Tadyhle jsme bydleli! Představ si to!“

Nemohu. Skutečný je jen stoupající pocit neskutečnosti.
Další ošklivé a roztažené domy, čísla ulic klesají.

„A tadyhle jsem bydlela naposled. Dvoustá druhá ulice,

to už je lepší, ne! Bude se mi po tom tady stýskat, no řekni, není to hezké?“

Není, je to tu depresivně škaredé, ale „M!“, jak známo a vyzkoušeno, může znamenat cokoliv.

„Tady je i hřiště, koukej! A dá se tu parkovat auto!“

Obratně couvá s vozem do jakési oplocené proluky, klíčem otvírá přetěžkou závoru.

„Tedka ovšem bydlím na Stopáté.“

„M! – Páni!“ řeknu, protože nastalá pauza mluví sama za sebe, žádá si vyplnění.

„Vid“, řekne Gladiola s neskrývanou pýchou. Její uspokojení je tak veliké, až ho musí sama trochu shodit.

„Ale stejně nevím – možná se mi po tomhle domě bude stýskat. A honem vylez, auto necháme tady. Tady ještě můžu zaplatit parkoviště. Tam bych ho musela pověsit do průvanu.“

Dochází mi, že přestěhování na ulici s číslem o stovku nižším zde znamená velký společenský vzestup. Gladiola zdraví místní kočku a tlustého černého pána ve žluté košili. Pohybuje se svižně, s kufrem za ní málem utíkám. Na Stopátou ulici jedeme taxíkem.

Je to tu honosnější, to poznám i já. Domy mají nad vchody pestré plátěné stříšky a před každým postává hned několik portýrů. S tím naším se Gladiola přátelsky zdraví, oslovuje ho jménem a představuje mne. Vstupní hala vlídně dýchne klimatizovaným chladem. Mramorové obklady.

„Aby si tě pamatoval a pustil tě sem, víš. No řekni, že je milý? S nimi musíš dobře vycházet, tohle je kondominium a tady si lidé dávají pozor, s kým bydlí. Kdyby si na tebe stěžovali...“

Vyjíždíme do šestého patra, tady už klimatizace není, do červenohnědého koberce je zašlapáno celé mučivé městské léto.

„A jsme tady!“ Otvírá dveře, jeden, druhý, třetí zámek. „Nelekni se, já ti říkala, že tu není moc místa...“

Tomu se říká eufemismus jak Eiffelovka. Není tu žádné místo, všude něco trčí až do stropu a chodbička je evidentně užší než můj kufr.

„Vždyť jsem ti říkala, poslední bedny jsem sem dovlekla včera v noci! Abych to stihla, než přijedeš! Víš, tam jsem měla dva pokoje, tady se to těžko složí!“

Nechávám kufr kufrem a bokem se vtahuji dovnitř.

Podlouhlá garsoniéra, jedno okno proti dveřím, jednu stěnu tvoří zrcadlo, vlevo minikuchyňka, vpravo pidikoupelna. Na všech stěnách něco a nad vchodem blikající žárovičky, v děsu prchlé z vánočního stromku.

Gladiola na mě hledí s pochybovačnou úzkostí: „Nezdá se ti to moc malé?“

Nosím boty číslo třicet šest. Kdybych měla devětatřicítky, už budu stát na špičkách. Na okně je mříž. Odkášlu si, nadechnu se. „Proč, tady to bude hezké. Až ubude těch věcí...“ říkám. Žádnou paniku.

„Já vím, že asi musím něco vyhodit, ale to je těžké, to nejde hned, já si to musím rozmyslet...“ prohlásí Gladiola tónem, jenž napoví, že tohle je pro ni konečná. Každý máme svou činku, kterou už nad hlavu nedostaneme.

Zdvíhám tedy alespoň kufr do výše ramen, kde se zdá být prostoru o stínek více než při zemi, a Gladiola mi ho ochotně pomůže protáhnout dovnitř. Společně se nám ho téměř povede zapasovat pod nízký stolek. Je tu jedna rozkládací pohovka, pokrytá svítivě bílou umělou kožešinou, ale na té od-

počívá masivní železný přístroj. Podobné jsem zahlédla, když jsem omylem nakoukla do fitcentra. Budeme spát ve stoje?

„No...“ zaváhá Gladiola, „ona je tu sklopná postel ve zdi – vidíš, tady – ale ona asi nepůjde vyklopit.“

Šla by, pokud by se povedlo dematerializovat vzrostlý fíkus v květináči průměru pivního sudu, zasypaný tuctem nejrůznějších krabic.

„Já spím tady,“ říká Gladiola a sáhne do čehosi překrytého růžovým plédem, co mi nebezpečně připomíná termiště. Pokusím se udržet vizuální představivost na uzdě. Tohle je slušný dům v dobré čtvrti. Nesmím začít ječet. Co by tomu řekli ti portýři?

Termiště se rozvalí, vytéká mi z něj na nohy směs molitanových matrací, prostěradel a příkrývek. Náhle jsem po kolena v textilu.

„Tak kdyby ti to nevadilo... Já musím brzy vstávat...“

Jasně, vejdemo se obě. Je po půlnoci. Roztahujeme doupe do tvaru písmena T, abychom využily každý volný centimetr. Gladiola okamžitě usíná, jako když sfoukneš svíčku. Musí být, chudák, úplně vyřízená z toho stěhování.

Ležím tiše. Slibuji si, že vynaložím maximální úsilí, abych jí nešlápla do obličeje, až se budu protahovat do koupelny. Já jí za hodně vděčím.

Kdysi jsme spolu sedávaly v poslední lavici jedné pražské devítiletky. Tam to měli tak zavedeno, že ti žáci, co nebyli zrovna hvězdy, sedávali vzadu. Což bylo docela pohodlné, nebylo na nás vidět a dobře se tam opisovalo. Se mnou byl ten známý problém, že jsem nechtěla mluvit. A úplné mučení pro mě byla recitace a tehdy všichni recitovali jak protržení, denně stál někdo na stupínku a tekly z něj verše. Zurčely jako potůček!

Logicky si o mně všichni mysleli, že jsem jako drobet hodně vadná – co si měli taky myslet?

Gladiolu nikdo za vadnou nepokládal ani omylem. Sedávala tam vzadu, protože jí zavřeli tátu. On byl dentista a někdo ho udal, že má doma zlato. Což taky měl, zubní zlato, tehdy prostě zlaté korunky frčely. Takže šel na uran a Gladiola to měla spočítané, na všechny školy mohla zapomenout. Vzadu seděla, aby spolužáky nenakazila, když byla z takové rodiny rozkrádačů majetku lidu a tak. Přitom jí básničky nevadily ani maličko a na stupínku by se ukazovala úplně nejradši! Taky by bylo na co koukat, byla hezká jak obrázek, jak panenka, taková neskutečná plakátová modrooká.

Ale zase s tím byla potíže. STM (Soutěž tvořivosti mládeže) by podle mého vyhrála na první dobrou asi ve třech kategoriích najednou, jenomže to nešlo, protože nebyla v pionýru a vůbec.

Dneska si říkám, kdyby jí bylo dřív došlo, že do žádného vyššího kola prostě nepostoupí a všimla si, jak z toho bývaly ty naše hodné češtinářky celé přešlé, mohla to brát zlehka, kdežto ona z toho asi byla jako na vratké lodi. Na jiné lodi než my, na chatrné bárce. Připadala si vyděšená a vyřazená. Muselo jí připadat, že máme přístup k nějakým studnám moudrosti a koncentrovaných dober, od kterých ona ani líznout nedostane, na všechna studia může zapomenout a navždycky bude méněcenná...

Zkrátka nám záviděla. Ale to si říkám dneska.

Stejně je to legrace, protože samozřejmě tenkrát všechny holky ve třídě záviděly jí. Dokonce se jí ani nesmály pro to jméno. U nich v rodině měli prostě odjakživa rádi kytky. Babička se jmenovala Růžena a měla dceru Jiřinu, to by-

lo v normě. A ta měla dcery dvě, Violu a Gladiolu... Kdyby měla dva kluky, jistě by se jmenovali Narcis a Hyacint. S tím by možná měli potíže na vojně. Až bude mít děti Gladiola, říkála jsem si tehdy ve školní lavici, budou se bezpochyby jmenovat Oměj a Mochna Husí... Ale Gladiola, pokud vím, děti nemá. Tak mě napadá, jestli to náhodou není ten důvod...

Takhle jsem se nakonec upovídala do spaní a zapomněla jsem, na co jsem zapomenout chtěla, na okno s mřížemi do dvora, které se dívá do vysoké slepé zdi protějšího domu. V té zdi je sem tam pár okének, také je chrání drátěné pletivo. Možná má bránit útočícím rojům netopýrů? A na vzduch za oknem, hutný, velkoměstský, který dýchá zaschlými plivanci a krysí srstí.

No, no, neděs. Z netopýrů znám důvěrně – ach, milé vzdělávací pořady! – jen vampíra nosatého. Vypadá strašidelně, ale živí se idylicky ovocnou šťávou...

NYC sugeruje tvrdě naservírovanou nicotu a já ten název pečlivě obracím v hlavě jak nalezený oblázek. Znamená to New York City, aha, když řeknu jenom New York a myslím tím New York, jsem jak ta jedle, protože New York je název státu, ve kterém leží taky město New York, New York. Ta zdvojenost je koktavá, takže radši NYC! A hlavní město Solnohrad je Solnohrad, to dá rozum. Ovšem hlavním městem státu New York není New York, ale Albany... Až do Albany dojel Hudson po Hudsonu, 240 kilometrů, pak už byla řeka mělká, musel se vrátit, v hrdle měl trpký knedlík.

Klušu po tmavošedé, znaveným vedrem dýchající dlažbě a sotva lapám dech. Je sedm ráno a před sedmi minutami zazvonil budíček. A pak už, jako když bije tichý ukázněný hrom, Gladiola vylétla – voják při poplachu hadr – a šlo to ráz na ráz. Než se rozkoukám, je už zase v jiném jása-
vě růžovém sportovním úboru, tentokrát laděném trochu do lila. Na prsou má zeleného slona s dlouhými řasami. Slůně na mě šelmovsky mrká a líže z oranžového kornoutu zmrzlinu. Gladiola – v jedné ruce tašku, v druhé klíče – mluví větami oznamovacími.

„Půjdeš se mnou, cestou ti všechno řeknu, první klientku mám na Osmdesáté sedmé v půl osmé, v deset jdu na Devadesátou druhou, počkáš na mě, sama nikam nesmíš! Tohle je New York!“

Chvátá ranními ulicemi, a já, nečesaná nemytá, za ní. Opozдила se, nesmí se opozdit! Než vlétne do decentně luxusního vchodu, střeženého náležitě důstojným vrátným v uniformě, řekne mi: „Čekej!“

Takhle se na mě musí... Gladiola miluje psy.

Jsem v samém srdci New Yorku pro bohaté, roh 5. Avenue a 87. ulice, tomu se říká adresa! Naproti na mě zeleně kývá Central Park. A tohle bude Muzejní míle. Paráda. S hlavou v záklonu, volně a udiveně prázdnou, se loudám kolem zdobných průčelí, obtlouští Afroameričané metou chodníky, až otevřou stánky před Metropolitním muzeem, koupím si kávu a preclík. Od čeho by tu měli tak pohostinně prostorné bělostné schodiště?

Je skvostné mít čas. Sem samozřejmě půjdu. Ale ne teď. Ne první den. Stejně ještě není otevřeno.

Gladiola čas nemá. Z domu se vynoří šest minut před desátou.

„Tady jsi. Dobře. Tohle je moje přítelkyně Elaine. Ona nás doprovodí. Už jsem tam volala, že se malinko opozdím.“

Říká to anglicky a povzbudivě se usmívá. Za ní stojí hubené mladé stvoření s podivně bledými a dlouhými dásněmi, které ukazuje v úsměvu. Prosebném.

„Ona má Parkinsona,“ řekne Gladiola česky.

„Je to OK, oni počkají, máme čtyřicet minut,“ dodá anglicky a Elaine se rozzáří. Má řídké vlásky a čistounkou pruhovanou blůzku, stejně pruhované má i tenisky, plátěnou tašku a široký látkový pásek k hodinkám. Všechno jaksi svítivě neposkvrněné.

„Půjdeme na polévku!“ řekne Gladiola a Elaine dychtivě přikývne. Horlivě komíhá celým tělem. Neposkočí na místě, to se mi jen zdá.

Teď jdeme pomaleji, směrem na sever, jak čísla ulic stoupají, ubývá poněkud důstojnosti a přibývá obchodů. Zastavujeme se u výkladů, Elaine do nich nakukuje dychtivě, jako by tam vystavovali obří kolibříky zpívající esperantem.

Gladiola nás vede k malé laciné indické vegetárce, usazujeme se. Elaine je báječně vychovaná, mile mi klade takové ty správně zdvořilé otázky, usmívám se a Gladiola odpovídá. Elaine zrovna zpívá nevěřícím potěšením. V Čechách se přece narodil Mahler? Mluvíme o Mahlerovi.

Minuty rychle plynou, už jsme na dně misek a Gladiola pohlédne na hodinky. Elaine jakoby sklouzl úsměv k nohám, tváří se náhle trpně. Když vstává a jde za nás platit k pokladně u vchodu, jako by na něj šlápla svou jemně pruhovanou teniskou.

„Ona je pořád sama. Hodně cvičí, snaží se, ale někdy

je jí líp a někdy hůř. Dneska je jí dobře, ale sama na ulici nemůže,“ říká česky Gladiola.

Loučíme se, cítím v dlani dotyk subtilních prstů.

Možná mi začíná docházet, že jsem se sem nepřijela dívat ani na krajiny, ani na budovy, ale na lidi, ti tu budou tou novou, hlavní a báječnou atrakcí.

„Najedená jsi. Stačilo ti to?“ ptá se Gladiola přísně a starostlivě, když se zase dáváme do závodní chůze. Ani nečeká na moje „M!“.

„Ve dvanáct musíš být doma a musíš mít sbaleno, protože pro tebe přijede Vítek. Poletíte na Floridu, on tě chce za každou cenu vzít na víkend na Floridu, chce ti ukázat svou jachtu, to se nedá nic dělat. Víš přece, že je blázen.“

Vítek je její manžel, nesmím poplést jména.

„Ale prosím tě, čekej ho dole na chodníku, já nechci, aby šel nahoru, on u mě ještě nebyl, on by se zlobil, jak to tam vypadá, on říká, že jsem nemocná, že neumím nic vyhodit. – Dala jsem ti klíče?“

„M!“ kňuknu já, ale to už Gladiola mizí v dalším blahobytně vyhlížejícím vchodu.

Je horko a události se hrnou poněkud překotně.

V poledne se na známém chodníku pod zeleně pruhovanou stříškou za dozoru portýra líbám s nějakým cizím, tlustým, ale zřejmě dobráckým pánem. Ale já mu asi nejsem cizí, protože začne takhle:

„Ahóój a šálu pletenou, nejsem přece troškař, tak už je ti jasný, že je moje žena blázen?“

Mluví hodně, to je dobře. Tak já se zas budu všemu smát. Tím se obyčejně nic nepokazí.

„To snad už vidíš sama, že se v tomhle městě nedá žít. Já bych tu teda žít nemoh, ale ona chce. Ona na tom trvá. A mně to nechá všechno na krku. Ale on bude stejně konec světa, takže to máš buřt. Chceš tyčinku?“

Tyčinka je čokoládová, v přihrádce velkého auta jich je půl tuctu. Diabetici s sebou nosívají něco sladkého a činí dobře. Zachrání je to občas před kómatem. Když mě sem Gladiola zvala, totiž, když toho zimního dne na Letné prohlásila, že sem musím přijet, a to co nejdřív, zdůvodnila to takhle:

„Kvůli Vítkovi, víš. Já jsem tak šťastná, že dostal tu cukrovku! On je teď mnohem, mnohem lepší, teď to s ním jde, když, zaplať bohu, stůně, tak já bych mu chtěla pomoci...“

Ta slova jsem si zapamatovala a zařadila do přihrádky s nadpisem *Pitoreskní* s tím, že je třeba pochopím pak. Mám takovou v hlavě, ve spánku nad levým uchem. Vedle, hlouběji do nitra hlavy, leží věty *Naprosto nepochopitelné*. Tu neotvírat. Stoupá z ní trochu děs a hodně chlad. Což zase v těchhle vedrech... Cool, že?

Tak mám dojem, že se mi dělají obrázky, a já na pohodlném, jaksi naddimenzovaném sedadle terénního vozu, který mě veze pro změnu zas na letiště – ale na jiné, včera to bylo JFK, neboli internacionální Kennedyho, dnes to prý bude domácí a věčně přecpaná La Guardia, obě leží vedle sebe u moře, tam co bývaly dost nedávno poloslané šplouchavé močály, zarostlé ostrřicí, jede se tam přes Que-

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v
elektronickém obchodě společnosti eReading

.